

Zasedání Odborné skupiny pro podporu osob s omezenou schopností právně jednat

Datum: 20.09.2022

Poradu řídila: Camille Latimier (SPMP ČR)

Přítomni: Mgr. Blanka Espinoza (ÚV ČR), JUDr. Pavel Kotrady (Okresní soud ve Vsetíně), Mgr. Jana Šamánková, LL.M. (SPMP ČR), JUDr. Renáta Šínová, Ph.D. (UPOL), Bc. Mgr. Zbyněk Vočka (Olomoucký kraj), Mgr. Zuzana Durajová (KVOP) – host, Ing. Kristián Malina (MV) - host

Přítomných bylo 5 ze 13 členů.

Program jednání:

- 1) Úvodní informace
- 2) Aktuální témata v oblasti podpory osob s omezenou schopností právně jednat
- 3) Diskuze k návrhu podnětu pro MSp a návrhy k jeho doplnění
- 4) Spolupráce s Justiční akademií - strukturované vyhodnocení rizik a potřeb posuzovaných osob v rámci soudního jednání
- 5) Stanovení dalších kroků, úkolů a termínu dalšího zasedání

1. bod - Úvodní informace

Jednání zahájila předsedkyně Odborné skupiny Camille Latimier, která členky a členy přivítala a krátce přítomné seznámila s programem jednání.

2. bod - Aktuální témata v oblasti podpory osob s omezenou schopností právně jednat

Zuzana Durajová: KVOP vydala leták týkající se podpory v právním jednání. Leták srozumitelnou formou popisuje možnosti podpory při právním jednání, jednotlivé druhy podpory, kdo ji může využít a také informace o tom, kdy a jak soud rozhoduje o omezení svéprávnosti.

Do legislativní rady vlády také míří návrh zákona o správě voleb, do kterého bylo v rámci meziresortního připomínkového řízení přidáno odstranění překážky k výkonu aktivního volebního práva.

ČAK dále předběžně souhlasila s vydáním společného doporučení s VOP pro advokáty týkající se procesního opatrovnictví u lidí s mentálním a psychosociálním postižením.

Kristián Malina: MV plánuje iniciovat společné jednání náměstků s MPSV k řešení gesčního sporu k veřejnému opatrovnictví.

Jana Šamánková: V letáku k řízení o svéprávnosti byly provedeny drobné úpravy, aby byla plně reflektována situace, kdy bylo řízení již zahájeno. Další plánovaný leták se bude týkat rozhodnutí.

Camille Latimier: O vytvoření letáků bude následně vyrozuměna vládní zmocněnkyně pro lidská práva, leták bude zaslán také Justiční akademii. Je možné do budoucna stávající verzi letáku upravit, zjednodušit, přidat grafiku apod.

3. bod - Diskuze k návrhu podnětu pro MSp a návrhy k jeho doplnění

Materiál bude rozdělen na více částí, zvláště bude projednáván gesční spor a části týkající se MPSV. Bod 6 bude vypuštěn (změny týkající se zrušení zastoupení členem domácnosti a změna počtu ustavených opatrovníků).

Dále byly projednávány body z oblasti působnosti Ministerstva spravedlnosti:

Dokazování potřeby podpory:

Bod se týká dvou úkolů, a to 1) posílení vzdělávání soudců ve využívání výpovědí podporovaných, jejich blízkých a pomáhajících organizací a zefektivnění spolupráce s Justiční akademií a 2) zřízení pozice soudního sociálního pracovníka na každém okresním soudu podle projektu Zlepšení přístupu zranitelných skupin osob ke spravedlnosti (2020-2023).

Rozšíření pozic soudního sociálního pracovníka bude relevantní až po ukončení pilotního projektu, bod bude tedy v tomto smyslu upraven.

Zuzana Durajová: Úvodní text by bylo vhodné doplnit konkrétními daty.

Pavel Kotrady: I když Justiční akademie pořádá celou řadu seminářů včetně seminářů zaměřených na komunikaci s lidmi s postižením, je důležité vzdělávání podporovat. Na školeních je vhodné zdůrazňovat, že není potřeba se při řízení omezovat pouze na znalecký posudek. Účast na školeních ale musí zůstat dobrovolná, pro větší efekt školení by mohlo být např. 10 % míst vyhrazených pro jiné účastníky než soudce. Větší zájem o takovéto vzdělávání také bude v případě jeho konání pod hlavičkou Justiční akademie a ČAK.

Renáta Šínová: Z důvodu zásady volného hodnocení důkazů není zákonem možné vymezovat, jakým způsobem má soudce zpracovávat informace. Vzdělávání je potřeba cílit spíše na začínající soudce. Další možností je vzdělávání prostřednictvím jiných subjektů než Justiční akademie.

Zuzana Durajová: KVOP pořádá 18. října konferenci / kulatý stůl v Kroměříži, jehož tématem bude činnost soudních sociálních pracovníků na soudech, tito zaměstnanci mohou pracovat na úseku opatrovnictví dospělých osob, ale také na dalších úsecích. Je také otázkou, zda by soudní sociální pracovníci měli mít pravomoc provádět i dokazování.

Camille Latimier: Je potřeba vyčkat na vyhodnocení pilotního projektu, v případě pozitivního hodnocení lze počítat se vznikem koncepčních a metodických materiálů k této problematice.

Renáta Šínová: Sociální šetření na obcích není v současné době upravené, činnost soudního sociálního pracovníka by byla z tohoto pohledu smysluplnější. Problémem ale zůstává poučení o hmotném právu.

Pavel Kotrady: Řešením by mohla být změna zákona o vyšších soudních úřednících, ti, kteří se zabývají svéprávností, mají možnost absolvovat jednou ročně dvoudenní seminář.

Závěr: Bod bude doplněn o úkol organizovat pravidelné celostátní setkání odborné veřejnosti týkající se opatrovnictví a poskytování podpůrných opatření. Do úvodního textu budou doplněna relevantní data. Slovo „posílit“ ve znění prvního úkolu může být nahrazeno slovem „rozšířit“.

Schvalování podpůrného nástroje:

Návrhová řízení (smlouva o nápomoci, ustanovení zástupce člena domácnosti příp. ustanovení opatrovníka na návrh opatrovance) by dle navrhovaného materiálu mohl schvalovat vyšší soudní úředník. Tyto změny by vyžadovaly změnu zákona o vyšších soudních úřednících.

Renáta Šínová: Možností by mohlo být přesunutí těchto pravomocí na notáře, schválení těchto podpůrných opatření implikuje spíše poradenské a kontrolní funkce, klíčovou skutečností je, zda se provádí dokazování.

Vzhledem k tomu, že se v těchto případech nejedná o rozhodovací pravomoc soudů, bylo by možné alternativně přesunout určitou část agendy na jiné osoby, např. VSÚ či sociální pracovníky na obcích. Bylo by nezbytné zjistit, jaká varianta by byla finančně výhodnější.

Pavel Kotrady: Aby mohlo být schváleno podpůrné opatření, soud musí zjistit, zda jsou splněny zákonné podmínky (např. existence duševní poruchy). Jako důkaz dostačuje i potvrzení lékaře. Ke schválení zastoupení členem domácnosti nemusí být nařizováno jednání, v ostatních případech musí být dle zákona o zvláštních řízeních soudních jednání nařízeno.

Zbyněk Vočka: U zastupování členem domácnosti je nezbytné zkoumat přítomnost duševní poruchy, která brání danému jednotlivci samostatně právně jednat, jedná se tedy o závažnější případ než při nápomoci.

Renáta Šínová: Cílem těchto opatření je poskytnutí podpory, pokud jsou splněny zákonné požadavky, je tedy potřeba provádět dokazování.

Jana Šamánková: Pokud by nepostačily mírnější prostředky podpory, mohla by být věc předána k rozhodnutí soudu. Nastavila by se tak funkční dvojestupňová soustava.

Camille Latimier: V případě úspěšného pilotního projektu soudních sociálních pracovníků bude do budoucna potřebné blíže specifikovat a upravit jejich činnost. Stejně tak jako jsou zpracované metodiky pro oblast pěstounské péče, měla by být obdobná metodická podpora nastavena také na soudech.

Dokládání podpory:

Cílem návrhu je nastavení povinnosti soudů vydávat listinu opatrovníka a další obdobné listiny při rozhodnutí o dalších podpůrných nástrojích. I z důvodu, že smlouva často obsahuje citlivé údaje.

Pavel Kotrady: Prozatím není stanoven oficiální vzor takové listiny.

Zpřístupnění justičního systému:

Cílem tohoto bodu je zpřístupnit rozšíření vytvořeného letáku na soudy a vyhodnocení jeho využití, případně iniciovat tvorbu dalších letáků. Dalším úkolem je nabídnout soudům v rámci vzdělávání možnost seznámit se s technikami psaní přístupného textu v rámci nového kurzu.

Rozhodnutí by v případě využití srozumitelného textu obsahovalo všechny zákonné náležitosti, soud ale v tomto případě zajistí vysvětlení složitějších institutů a pojmů. V rámci výzkumu realizovaného MATFYZ byla mimo jiné zjišťována srozumitelnost schválení zastupování členem domácnosti.

Camille Latimier: Ve Francii jsou již také rozsudky vydávány ve srozumitelném čtení.

Renáta Šínová: Problémem může být v těchto případech přezkoumatelnost rozhodnutí (§157 OSŘ).

Zuzana Durajová: Kulatý stůl v Kroměříži bude primárně zaměřen na zpřístupnění soudních jednání, pro kontrolu přístupnosti by měl být vytvořen kontrolní list.

Část materiálu v případné gesci MPSV:

Jana Šamánková: S dalšími tématy je potřeba posečkat na vyřešení gesčního sporu. Existuje zde progresivní a akční tým projektu Dobré péče, který se zabývá pěstounskou péčí. V rámci tohoto projektu organizace nabízí nezávislého pozorovatele na vyšší úrovni, dále může být pozván také mediátor.

Camille Latimier: Organizace má dobře zpracované jednotlivé situace, probíhá i vzdělávání a doprovázení rodin a práce s okolím.

Zuzana Durajová: Do řešení konfliktů je potřebné zapojit poskytovatele sociálních služeb.

Kristián Malina: MV a MPSV připravují projekt z OP Zaměstnanost plus, měla by být realizovaná společná internetová stránka a školení pro opatrovníky. Podmínkou je ale právě určení gesce.

4. bod – Spolupráce s Justiční akademií - strukturované vyhodnocení rizik a potřeb posuzovaných osob v rámci soudního jednání

Bod přeložen na některé z dalších zasedání.

5. bod – Stanovení dalších kroků, úkolů a termínu dalšího zasedání

Úkol:

Camille Latimier a Jana Šamánková: Přepracovat podnět na základě proběhlé diskuze.

Termín dalšího zasedání nebyl stanoven.

